

*Verandering in de Grondwet van de bepalingen
inzake de troonopvolging*
(artikelen 10—14, 17 en 20)

*Verandering in de Grondwet van de bepalingen, welke
op Nederlands Nieuw-Guinea betrekking hebben*
(artikelen 1, 2, 132 en 178)

*Verandering in de Grondwet van de bepalingen omtrent
de leeftijd voor het actief kiesrecht*
(artikelen 90, 137 en 152)

*Verandering in de Grondwet van de leeftijd, vereist
voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal*
(artikel 94)

VERSLAG

Nr. 6

Bij het afdelingsonderzoek van deze wetsontwerpen bleek men algemeen van oordeel te zijn, dat deze vier wetsontwerpen tot verandering in de Grondwet ook in tweede lezing behoren te worden aanvaard. Drie daarvan gaven geen aanleiding tot het maken van verdere opmerkingen.

Ten aanzien van het vierde ontwerp, dat strekkende tot verlaging van de leeftijd, vereist voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer, van 30 tot 25 jaar, herinnerde men er aan, dat dit wetsontwerp, wet geworden, ten gevolge zal hebben, dat voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer de leeftijdsgrens eveneens van 30 tot 25 jaar wordt verlaagd. Immers, in eerste lezing is weliswaar door de Tweede Kamer een wetsontwerp (7031, nr. 3) aangenomen, waardoor de leeftijdsgrens voor de Eerste Kamer werd losgemaakt van die voor de Tweede Kamer en werd gehandhaafd op 30 jaar, maar dit wetsontwerp is door de Eerste Kamer verworpen. Dientengevolge blijft het bestaande artikel 100, luidende: „Om lid der Eerste Kamer te kunnen zijn, moet men voldoen aan dezelfde vereisten als voor het lidmaatschap der Tweede Kamer zijn gesteld”, gelden. Van verschillende zijden gaf men zijn instemming hiermee te kennen.

Het had overigens enige bevreemding gewekt, dat de Regering in haar toelichting ook van het wetsontwerp inzake de leeftijdsgrens voor de Tweede Kamer heeft volstaan met een verwijzing naar de gewisselde stukken en de gehouden debatten en dat zij in het geheel niet is ingegaan op de gevolgen van de verworping van het wetsontwerp, dat de leeftijdsgrens voor de Eerste Kamer op 30 jaar handhaafde. Men zou het op prijs stellen, indien de Regering hieromtrent alsnog haar standpunt zou willen uiteenzetten.

Het systeem van de Grondwet, zo merkten verscheidene leden in dit verband op, is dat de vereisten voor het lidmaatschap der beide Kamers gelijk zijn. Het wetsontwerp tot behoud van de bestaande leeftijdsgrens voor de Eerste Kamer was dan ook bedoeld om van dit beginsel af te wijken. Door het wetsontwerp tot wijziging van artikel 100 te verwerpen heeft de Eerste Kamer deze afwijking echter onmogelijk gemaakt. Ofschon er duidelijk een band bestond tussen het wetsontwerp tot wijziging van artikel 94 (verlaging voor de Tweede Kamer tot 25 jaar) en dat tot wijziging van artikel 100 (handhaving voor de Eerste Kamer van 30 jaar), kan men niet stellen — aldus deze leden — dat verworping van het laatste intrekking of zelfs niet-bekrachtiging van het eerste ten gevolge had moeten hebben. Formeel niet, omdat verworping van het wetsontwerp tot wijziging van artikel 100 niets anders betekende dan handhaving van het thans reeds in artikel 100 tot uitdrukking gebrachte beginsel, dat de vereisten voor het lidmaatschap van beide Kamers gelijk zijn. En materieel niet, omdat men, ook indien men voorstander is van het handhaven van de 30-jarige leeftijd als vereiste voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer en het verlagen van deze leeftijdsgrens als een nadeel zou beschouwen, dit nadeel — gegeven de handhaving van artikel 100 — moet afwegen tegen het voordeel van de verlaging van de leeftijd voor toelating tot het lidmaatschap van de Tweede Kamer. Gezien de algemene aandrang tot verlaging van de leeftijd voor het lidmaatschap der Tweede Kamer en de algemene waar-

dering, welke voor het daartoe strekkende voorstel in eerste lezing is geuit, kan de uitslag van deze afweging geen andere zijn dan handhaving van het voorstel tot wijziging van artikel 94, met, gezien artikel 100, gelijke consequenties voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer.

Tal van andere leden stemden met de strekking van dit be-
toog in. Er werd echter op gewezen, dat er geen sprake had kunnen zijn van intrekking van het wetsontwerp tot verlaging van de leeftijdsgrens voor de Tweede Kamer, nadat de Eerste Kamer dat tot handhaving van de leeftijdsgrens voor de Eerste Kamer had verworpen. Ingevolge artikel 125 der Grondwet kan de Koning een door hem gedaan voorstel immers slechts intrekken zolang de Eerste Kamer nog niet heeft beslist. De Eerste Kamer heeft echter eerst het wetsontwerp tot verlaging van de leeftijdsgrens voor de Tweede Kamer aangenomen en eerst daarna dat tot handhaving van de grens voor de Eerste Kamer verworpen. Intrekking van het eerstbedoelde ontwerp was toen dus niet meer mogelijk. Op zijn hoogst had de Kroon kunnen besluiten tot niet-bekrachtiging, maar voor het gebruiken van deze staatsrechtelijk wel zeer uitzonderlijke procedure, waardoor een conflictsituatie tussen de Regering en de Staten-Generaal zou zijn ontstaan, was bepaald geen goede reden aanwezig.

Vele leden bleven van oordeel, dat het beter ware geweest de leeftijdsgrens niet slechts tot 25, doch tot 23 jaar te verlagen; niettemin wilden zij zich tegen de in eerste lezing tot stand gekomen verlaging tot 25 jaar niet verzetten. Het was hun echter na de behandeling van het wetsontwerp in de Eerste Kamer opgevallen, dat in het werkprogram 1963 van de K.V.P. op blz. 39 is opgenomen: „Verlaging van de leeftijdsgrens voor het passief kiesrecht tot 23 jaar”. Gaat men hiervan uit, dan zou een meerderheid van twee derden der uitgebrachte stemmen ruim bereikt zijn.

Vertrouwende, dat de Regering het bovenstaande, voor zoveel nodig, vóór de aanvang van de openbare beraadslaging over deze wetsontwerpen schriftelijk zal willen beantwoorden, is de commissie van rapporteurs van oordeel, dat daarmee die behandeling voldoende zal zijn voorbereid.

Aldus vastgesteld 24 juni 1963.

SMALLENBROEK
SINGER-DEKKER
VAN SOMEREN-DOWNER
SCHEPS
KIKKERT.